

Політичні інститути та процеси

УДК: 351.741/746.1:351.941

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.19332549>

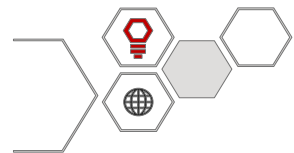
Внутрішній контроль за діяльністю сил безпеки сектору безпеки і оборони України як важлива складова демократичного цивільного контролю

Чередниченко Олександр Юрійович,

кандидат економічних наук, доцент, професор Інституту СБУ Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, Україна, м. Харків, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-5304-5662>

Прийнято: 11.03.2026 | Опубліковано: 30.03.2026

Анотація: У статті досліджуються актуальні питання, які стосуються організації внутрішнього контролю в системі сил безпеки сектору безпеки і оборони України як важливої складової демократичного цивільного контролю. Аналізуються теоретико-методологічні підходи з удосконалення окремих складових процесу організації та запровадження внутрішнього контролю в системі сил безпеки сектору безпеки і оборони України в сучасних умовах. Автором підтверджено взаємозв'язок між системою внутрішнього контролю в системі сил безпеки та основними принципами демократичного цивільного контролю, а саме доведено що такі елементи внутрішнього контролю як підзвітність, прозорість, законність, захист прав і свобод людини кореспондують з основними принципами забезпечення демократичного цивільного контролю. Встановлено що внутрішній контроль можна вважати невід'ємною складовою демократичного цивільного контролю. Визначено проблемні питання організації внутрішнього контролю

в системі сил безпеки сектора безпеки і оборони України які потребують подальшого поглибленого дослідження і залишаються недостатньо розкритими та запропоновано шляхи їх вирішення.

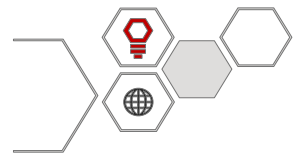
Ключові слова: сили безпеки, сектор безпеки і оборони, внутрішній контроль, контрольні функції, права і свободи людини, демократичний цивільний контроль, керівник, управлінська діяльність.

Internal control over the activities of the security and defence sector of Ukraine as an important component of democratic civilian control

Oleksandr Cherednychenko,

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Professor of the Institute of the Security Service of Ukraine, Yaroslav Mudryi National Law University, Kharkiv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-5304-5662>

Abstract: The article examines current issues related to the organization of internal control in the security forces system of the security and defense sector of Ukraine as an important component of democratic civilian control. Theoretical and methodological approaches to improving individual components of the process of organizing and implementing internal control in the security forces system of the security and defense sector of Ukraine in modern conditions are analyzed. The author confirmed the relationship between the internal control system in the security forces system and the basic principles of democratic civilian control, namely, it was proven that such elements of internal control as accountability, transparency, legality, protection of human rights and freedoms correspond to the basic principles of ensuring democratic civilian control. It has been established that internal control can be considered an integral component of democratic civilian control. Problematic issues of organizing internal control in the security forces

system of the security and defense sector of Ukraine have been identified, which require further in-depth research and remain insufficiently disclosed, and ways to solve them have been proposed.

Keywords: security forces, security and defense sector, internal control, control functions, human rights and freedoms, democratic civilian control, managerial accountability, command responsibility, management activity.

Постановка проблеми

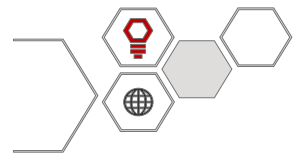
Реалії сучасного часу, а саме агресія РФ проти України, дестабілізація та воєнні конфлікти у світі актуалізували діяльність та роль безпекових структур, а саме сил безпеки сектору безпеки і оборони України.

Закон України «Про національну безпеку України» дає визначення силам безпеки. Сили безпеки - правоохоронні та розвідувальні органи, державні органи спеціального призначення з правоохоронними функціями, сили цивільного захисту та інші органи, на які за Конституцією та законами України покладено функції із забезпечення національної безпеки України.[14]

Тобто, структури яким законодавець відповідно до Конституції України та інших законодавчих актів надав право обмежувати права і свободи громадян, а також наділив додатковими владними повноваженнями в особливий період. Так, ст.64 Конституції України засвідчує що в умовах воєнного або надзвичайного стану можуть встановлюватися окремі обмеження прав і свобод із зазначенням строку дії цих обмежень.[5]

Як результат зростають ризики щодо зловживань з боку посадових осіб безпекових структур та правоохоронних органів.

В Україні, незважаючи на агресію РФ, курс на демократизацію суспільства не змінився. Не змінилися і підходи щодо забезпечення верховенства права, захисту прав і свобод людини. [4] Для цього в державі

діє система зовнішнього контролю, яка ґрунтується на кращих зразках світової практики та міжнародних стандартах і законодавчо закріплена в законі України «Про національну безпеку України» під назвою демократичний цивільний контроль (ст. 7-1 Цивільний контроль за дотриманням прав і свобод людини в діяльності органів сектору безпеки і оборони; ст.7-2 Цивільний контроль за належним використанням органів сектору безпеки і оборони та недопущення їхнього використання для узурпації влади).[14]

Автор вважає, що державні інституції, насамперед сили безпеки, не тільки задекларували в своїй діяльності про важливість верховенства права, захист прав і свобод людини, а й створили відповідну систему контролю та реагування на ці порушення в форматі внутрішнього контролю яка на пряму кореспондує з принципами демократичного цивільного контролю.

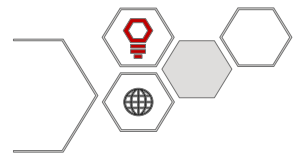
В результаті дослідження автор прагне встановити місце внутрішнього контролю в архітектурі демократичного цивільного контролю, довести як відбувається взаємодоповнення складових внутрішнього контролю з елементами зовнішнього (демократичного цивільного) контролю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Проблеми сучасного трактування поняття «внутрішній контроль» досліджувались у численних наукових працях вітчизняних авторів.

Так, Латковська Т., Сідор М., Голоядова Т., Чумакова І. в своїх трудах досліджували питання внутрішнього контролю, але через призму регулювання організації та здійснення фінансового контролю та особливостей реалізації правового статусу суб'єктів фінансового контролю в Україні з урахуванням національного та закордонного досвіду. [17, 20]

Замула І., Танасієва М., також висвітлюють особливості організації та методики внутрішнього контролю, але вже під кутом здійснення господарської діяльності підприємств та установ, а також організації та

методики внутрішнього контролю господарської діяльності підприємства. [3]

Кустріч К., Лойшин А. досліджували розвиток внутрішнього контролю та управління ризиками у Міністерстві Оборони України та Збройних Силах України. [6]

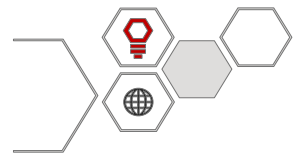
Пащенко Є., Чалий М. досліджували проблематику застосування принципів та стадій внутрішнього контролю у діяльності Збройних Сил України та Міністерства оборони України. [9]

Іскендеров Е., Погорецький М., Орлов Ю. є авторитетними дослідниками проблем нагляду та контролю, забезпечення прав та свобод людини в оперативно-розшуковій діяльності органів безпеки та при здійсненні кримінальних проваджень. [11]

Проблемні питання демократичного цивільного контролю над сектором безпеки і оборони України були предметом досліджень фахівців у сфері державної безпеки: Стрельбицького М., Тимошенка В., Черняка А., Пилипчука В., Яценка В. та ін. [2]

Слід констатувати, що в структурі внутрішнього контролю дійсно присутні такі складові як контроль за фінансово-господарською діяльністю, дотримання вимог статутів, внутрішнього розпорядку та режимних вимог, дотримання норм законодавства в процесі здійснення оперативно-розшукової діяльності. При цьому, в загальному або цілісному вигляді саме як складова зовнішнього контролю внутрішній контроль майже не досліджувався.

Таким чином, аналіз наукових досліджень свідчить про те, що проблеми організації та впровадження внутрішнього контролю, саме в контексті забезпечення демократичного цивільного контролю та ряд їх аспектів залишаються недостатньо розкритими та потребують подальшого поглибленого дослідження.

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми

Проблемою досліджень більшості вищенаведених авторів є розгляд окремих напрямків або видів контролю, наприклад контролю за додержанням законодавства в ході здійснення оперативно-розшуковою діяльністю. Або додержанням законодавства щодо захисту прав і свобод людини в ході службової діяльності сил безпеки. В той же час залишаються невіршеними або потребують додаткового дослідження проблеми контролю сил безпеки в більш загальному форматі, наприклад в рамках здійснення демократичного цивільного контролю.

Впровадження цивільного контролю є не тільки вимогою часу та суспільства, а є частиною впровадження стандартів НАТО, важливою складовою розбудови сил безпеки сектору безпеки і оборони. При цьому питання внутрішнього контролю вже виступає запорукою ефективності діяльності структури сил безпеки.

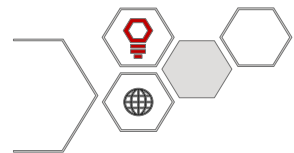
Важливим є те що ці дві системи контролю не повинні не тільки суперечити один одному, а навпаки доповнювати їх та розглядатися як єдиний механізм контролю. Цю тезу автор вважає новим підходом щодо розгляду питань контролю сил безпеки сектору безпеки і оборони.

Також, автором пропонується унормувати правовий статус внутрішнього контролю та механізми його забезпечення в силах безпеки, шляхом розробки нового законодавчого акту або шляхом синхронізації діючих законів, в тому числі спеціальних з дотриманням стандартів прозорості та з урахуванням вимог захисту державної таємниці.

Основними методами цього дослідження автор вважає аналіз, синтез, метод оцінки, прогнозування, порівняння, логічний підхід, узагальнення.

Формулювання цілей статті

Метою дослідження є розгляд проблемних питань з організації та впровадження внутрішнього (внутрішньовідомчого) контролю в системі сил

безпеки сектору безпеки і оборони держави через парадигму основних цінностей: верховенства права, прозорості, забезпечення прав і свобод людини, участі громадян у розподілі повноважень, що є головними принципами демократичного цивільного контролю.

Актуалізація існуючих проблем в системі організації внутрішнього контролю в системі сил безпеки сектора безпеки і оборони України в сучасних умовах дозволить не тільки підняти існуючі проблеми, а й спонукає до варіантів їх вирішення.

Результатом вищевказаного є напрацювання відповідних пропозицій щодо необхідності створення загальної моделі контролю сил безпеки сектору безпеки і оборони.

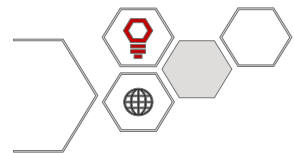
Виклад основного матеріалу дослідження

Контроль в системі сил безпеки, як елемент управлінської діяльності, завжди відігравав особливу роль. В загальному вигляді основна мета контролю це забезпечення ефективної діяльності та досягнення поставлених цілей відомства, органу, організації чи закладу.

Аналіз чинного законодавства України дає змогу зробити висновок, що існують різні складові для класифікації контролю за діяльністю безпекових органів, найбільш поширеними серед яких є суб'єкт його здійснення, об'єкт (предмет) на який він спрямований, форма, метод, спосіб (засіб) або етап його здійснення. [8]

Відповідно до заявленої мети дослідження зосередимо свою увагу на умовах та складових внутрішнього контролю або контролю в середовищі структури, але через призму демократичного цивільного контролю як елементу зовнішнього контролю.

Слід нагадати, що внутрішнє середовище (середовище контролю) - це існуючі в діяльності суб'єкта внутрішнього контролю процеси, операції, регламенти, структури та розподіл повноважень щодо їх виконання, правила

та принципи управління людськими й іншими ресурсами, правила професійної етики тощо, які спрямовані на забезпечення виконання завдань і функцій та досягнення встановлених мети (місії), стратегічних й інших цілей, планів і вимог щодо діяльності.

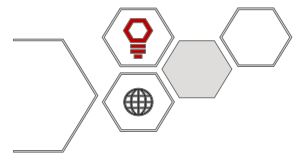
Внутрішній контроль це комплекс правил і заходів, запроваджених керівництвом для забезпечення дотримання законності та ефективності використання людського потенціалу, матеріальних та фінансових ресурсів для досягнення результатів, стратегічних пріоритетів, стратегічних цілей відповідно до визначених місій, мети, завдань, планів і вимог щодо їх діяльності.

Такі вчені та дослідники як Латковська Т., Сідор М., Голоядова Т. відносять до функцій внутрішнього контролю технологічну, інформаційну, діагностичну, профілактичну, захистну функції. [17]

Автор теж погоджується з такими визначеннями, але вважає необхідним доповнити цей список.

Як вже було зазначено внутрішній контроль в системі сил безпеки України здійснюється в середині структури тому його ще називають внутрішньовідомчим. Мова йдеться, перш за все, про оперативно-службову діяльність. Наукові роботи, Погорецького М., Шумілов Ю., присвячені досліджуванню питання та проблем контролю і нагляду щодо правоохоронних органів та безпекових структур при здійсненні оперативно-розшукової діяльності. В той же час, на думку автора, аналіз їх досліджень підтверджує те що цей контроль неможна вважати тільки формою внутрішнього контролю або тільки формою зовнішнього контролю. [11]

Внутрішній контроль присутній в кожному органі, в кожній ланці структурної побудови сил безпеки та є передумовою ефективного функціонування та розвитку будь-якого органу чи підрозділу сил безпеки України.

Загальні питання його організації та проведення регулює такий внутрішній документ як Порядок здійснення внутрішнього контролю (введеться в дію відомчими наказами і розпорядженнями). Відповідно до цих актів в системі сил безпеки України створюються і функціонують самостійні внутрішньовідомчі контролюючі структури: головні інспекції, інспекції, іспекторсько-методичні групи завданням яких є перевірка оперативно-службової, кадрової, фінансово-господарської та іншої діяльності структурних підрозділів.

Так, Пащенко Є., Чалий М., які досліджували питання внутрішнього контролю в системі Міністерства оборони України та Збройних Сил України, констатують що ці питання вивчають та регулюють спеціалізовані структури, такі як відділи контролю та аудиту, які забезпечують дотримання стандартів та внутрішніх правил у військових частинах та підрозділах. [9]

Тобто, внутрішній контроль за діяльністю сил безпеки України здійснюється шляхом поєднання різних форм контролю, а це вже розширює його сутність.

Основні напрямками здійснення контролю в системі сил безпеки України:

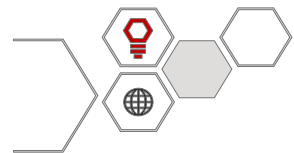
- додержання оперативно-службової, планової, фінансової, виконавчої, військової й інших видів дисципліни;
- використання державних ресурсів розпорядником яких вони є;
- підбір і розміщення кадрів в системі сил безпеки України;
- виконання програм, завдань тощо.

Основні принципи внутрішнього контролю в системі сил безпеки України:

- законність;
- прозорість;
- відповідальність.

Об'єкти внутрішнього контролю в системі сил безпеки України:

- оперативно-службова діяльність;

- адміністративні, фінансово-господарські та інші процеси, здійснення яких забезпечується структурними підрозділами - співробітниками системи сил безпеки сектору безпеки і оборони України в межах визначених повноважень та відповідальності.

Основними суб'єктами здійснення внутрішнього контролю в системі сил безпеки є:

- керівники;
- інспекторські підрозділи;
- посадові особи структурних підрозділів, які наділені чи яким делеговані контрольні функції за певними напрямками роботи;
- колективні органи (колегії, громадські та наглядові ради тощо).

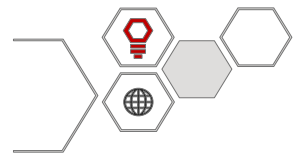
Слід зауважити що із наведеного переліку суб'єктів особлива роль відводиться безпосередньо керівнику, який несе персональну відповідальність за функціонування підрозділу (органу) та особового складу. Керівник звітується за результати роботи як в середині системи так і перед зовнішніми суб'єктами.

Автор вважає що роль керівника як в системі внутрішнього так і зовнішнього контролю (цивільного демократичного контролю) ще недостатньо досліджена тому розглянемо це питання більш детально.

Контрольні функції керівника це сукупність дій, спрямованих на оцінку та перевірку відповідності фактичних результатів роботи поставленим цілям та стандартам, а також виявлення та усунення відхилень.

Керівник може здійснювати контроль у таких формах як:

- перевірки, які можна класифікувати як обстеження окремих напрямків діяльності, відпрацьованих завдань так і перевірка ефективності нових методів та підходів;
- ревізії, а саме документальний контроль фінансово-господарської діяльності, за результатами якого складаються акти;

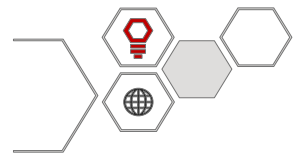
- постійне особисте спостереження за станом справ на довірчій ділянці.

Керівники підрозділів, закладів, органів системи сил безпеки здійснюють такі контрольні функції:

- системний (повсякденний) контроль за оперативно-службовою діяльністю особового складу підрозділу;
- системний контроль за дотриманням нормативно-правових актів (законоів, підзаконних актів, наказів та розпоряджень відомств);
- системний контроль за дотриманням режимних заходів, конспірації та власної безпеки особового складу підрозділу;
- контроль за дотриманням особовим складом виконавчої дисципліни та правил внутрішнього розкладу;
- контроль за дотриманням військової дисципліни, дотримання норм військових статутів та правил проходження служби;
- контроль за виконанням норм етичної поведінки та дотримання положень кодексу доброчесності (академічної доброчесності для НПС учбових закладів) особового складу підрозділу;
- контроль за морально-психологічним кліматом в колективі підрозділу;
- здійснюють всі види статистичного контролю;
- здійснюють контроль за поведінкою підлеглих під час службових відряджень та виконання бойових завдань;
- контролює знаходження особового складу поза межами підрозділу та у відсутках тощо.

Реалізація функцій контролю здійснюється шляхом проведення внутрішніх перевірок та внутрішніх розслідувань, яка спрямована на забезпечення дотримання законності та ефективності діяльності служби.

Результати перевірок, якщо вони не суперечать вимогам законодавства про захист державної таємниці чи службової інформації, можуть бути

опреділені.

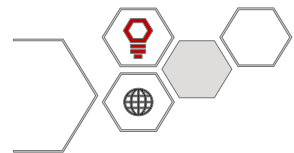
Керівник повинен вчасно виявляти тенденції до змін і робити певні висновки. Саме керівник є головним суб'єктом який звітує як перед вищестоящими посадовими особами та громадськістю (наприклад щорічні звіти керівників відомств у Верховній Раді України чи формат брифінгів для ЗМІ тощо).

Слід зауважити що система внутрішнього контролю виникла та розбудовувалася з моменту створення міністерств та відомств безпекового сектору і, перш за все, мала на меті забезпечення контролю за оперативно-службовою діяльністю, дотримання правил внутрішнього розпорядку та організації роботи підрозділів, ведення діловодства, режимних заходів та дотримання вимог відомчих наказів. В той же час, питання дотримання законності, верховенства права були обов'язковою складовою внутрішнього контролю.

Виходячи із вищевикладеного можна вважати, що система внутрішнього контролю сил безпеки сектору безпеки і оборони є багатогранною і включає різні форми контролю, що мають на меті забезпечити законність, прозорість та ефективність діяльності цієї важливої державної служби.

Ці цінності стали актуальними для сил безпеки сектору безпеки і оборони в процесі трансформації суспільства і державних органів до системи європейських цінностей, впровадження світових безпекових стандартів, переходу до людиноцентричної моделі з одночасним забезпечення норм законодавства про захист державної таємниці. [19]

При цьому відбулася адаптація принципів внутрішнього контролю до норм законодавства яке захищає права і свободи людини, демократичні цінності та регулює порядок здійснення цивільного контролю. [18]

Розглянемо тепер більш детально питання демократичного цивільного контролю за сектором безпеки і оборони та порівняємо його з внутрішнім контролем.

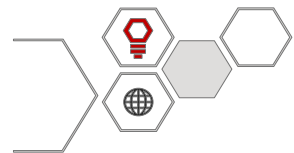
Так, предметом цивільного демократичного контролю відповідно до норм закон України «Про національну безпеку України» є:

- дотримання вимог Конституції і законів України у діяльності органів сектору безпеки і оборони, недопущення їх використання для узурпації влади, порушення прав і свобод людини і громадянина;
- зміст і стан реалізації стратегій, доктрин, концепцій, державних програм та планів у сферах національної безпеки і оборони;
- стан правопорядку в органах сектору безпеки і оборони, їх укомплектованість, оснащеність сучасним озброєнням, військовою і спеціальною технікою, забезпеченість необхідними запасами матеріальних засобів та готовність до виконання завдань за призначенням у мирний час та в особливий період;
- ефективність використання ресурсів, зокрема бюджетних коштів, органами сектору безпеки і оборони. [14]

Цивільний контроль здійснюється теж як і внутрішній за принципами верховенства права, законності, підзвітності, прозорості, ефективності та результативності. [14]

На думку автора системи внутрішнього і зовнішнього контролю взаємопов'язані саме через схожість функцій, способів і методів реалізацій, підходів і може складати, якщо цю проблему розглядати у загальному вигляді, цілісну модель.

На думку автора, модель взаємодії внутрішнього і цивільного контролю можливо представити в такому вигляді: внутрішній контроль як перша лінія; парламентський або президентський - як друга та третя; громадський та інші зовнішні інституції (наприклад ЗМІ) як четверту.

Такий підхід буде сприяти прозорості та ефективності, в тому числі в умовах певних обмежень щодо реалізації контрольних функцій обумовлених необхідністю дотримання вимог законодавства про захист держтаємниці.

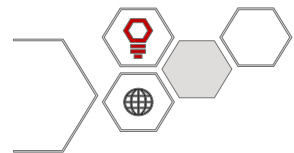
Але для для практичної реалізації запропонованого підходу необхідно унормувати в законодавчих актах питання контролю як внутрішнього (внутрішньовідомчого) так і цивільного демократичного.

Доречі, закон про демократичний цивільний контроль в Україні втратив чинність після прийняття в 2018 році закону України «Про національну безпеку». [14]

Слід зауважити, що робота в цьому напрямку вже розпочата. Так, пунктом 1 підрозділу 4.3 розділу IV Дорожньої карти з питань верховенства права Офіс Генерального прокурора визначено відповідальним за розроблення та прийняття закону щодо удосконалення існуючих механізмів демократичного цивільного контролю та парламентського контролю (через парламентські комітети, до повноважень яких належить забезпечення контрольних функцій парламенту за діяльністю цих органів). Співвиконавцями зазначеного заходу є Міністерство внутрішніх справ України, Міністерство юстиції України, Національна поліція України, Адміністрація Державної прикордонної служби України, Служба безпеки України, Державне бюро розслідувань, Бюро економічної безпеки України, Міністерство фінансів України, Державна митна служба України, тобто суб'єкти сил безпеки сектору безпеки і оборони України.

Висновки

Таким чином можна констатувати, що принципи та завдання демократичного цивільного контролю співпадають із завданнями внутрішнього контролю в силах безпеки сектору безпеки і оборони. Система внутрішнього контролю сприяє дотриманню принципів верховенства права в процесі службової діяльності, підзвітності сил безпеки обраним цивільним

органам влади, прозорості діяльності та участі громадського суспільства.

Тобто є запобіжником зловживань та гарантує ефективне використання ресурсів та повагу до прав людини.

На сьогодні верховенство права, прозорість у діяльності державних інституцій, забезпечення прав і свобод людини, участі громадян у розподілі повноважень є одним із критеріїв ефективності влади, «маркером здорового», демократичного суспільства та своєрідною «перепусткою» до країн цивілізованого світу. [19]

Як результат, держава зобов'язана надати громадянам обґрунтований засіб правового захисту своїх прав і свобод, забезпечити необхідність поведінки держави (в особі її органів та посадових осіб) в інтересах суспільства, в межах і порядку, передбачених Конституцією України та іншими законами України. [7]

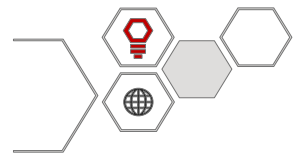
За результатами дослідження автором пропонується унормувати правовий статус внутрішнього контролю та механізми його забезпечення в силах безпеки, шляхом розробки нового законодавчого акту або шляхом синхронізації діючих законів, в тому числі спеціальних з дотриманням стандартів прозорості та з урахуванням вимог захисту державної таємниці.

Також запропоновано законодавчо закріпити поняття та алгоритм впровадження внутрішнього контролю в законодавчих та підзаконних актах та сформулювати їх в уніфікованому форматі.

Результати дослідження можуть бути корисними не тільки для науковців, а й для практичних співробітників в системі сил безпеки сектора безпеки і оборони України.

Список використаних джерел

1. Актуальні проблеми політики. 2013. Вип. 49. С. 411–416.
2. Демократичний цивільний контроль над сектором безпеки і

оборони: теорія і практика : навч. посіб. / В. А. Яценко та ін. ; за заг. ред. В. Г. Пилипчука. Київ ; Одеса : Фенікс, 2020. 224 с..

3. Замула І. В., Танасієва М. М. Внутрішній контроль : навч. посіб. Чернівці : Технодрук, 2021. 336 с..

4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення: 11.01.2026).

5. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 11.01.2026).

6. Кустріч К., Лойшин А. Розвиток внутрішнього контролю та управління ризиками у Міністерстві Оборони України та Збройних Силах України... *Social Development and Security*. 2018. Vol. 6, № 4. С. 14–28.

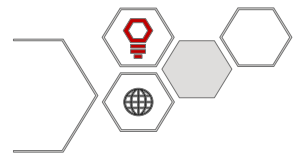
7. Лімська декларація керівних принципів контролю : Міжнародний документ від 01.01.1977. URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=604_001 (дата звернення: 11.01.2026).

8. Організація внутрішнього контролю та управління ризиками в обороні України : метод. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2022. 176 с..

9. Пащенко Є. М. Поняття та принципи управління ризиками в Міністерстві Оборони України та Збройних Силах України. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Право*. 2023. Т. 2. Вип. 77. С. 102–107.

10. Підлісна Т. В., Бондар Д. В. Основні напрями реалізації державної політики у сфері безпеки в умовах надзвичайного стану. *Публічне урядування*. 2022. № 2 (30). С. 72–77. URL: [https://doi.org/10.32689/2617-2224-2022-2\(30\)-9](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2022-2(30)-9) (дата звернення: 11.01.2026).

11. Погорецький М. А. Механізм забезпечення прав учасників кримінального процесу. *Вісник Запорізького юридичного інституту*

ДДУВС. 2012. № 4. С. 93–101.

12. Про громадські об'єднання : Закон України від 22.03.2012 № 4572-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text> (дата звернення: 11.01.2026).

13. Про Кабінет Міністрів України : Закон України від 27.02.2014 № 794-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text> (дата звернення: 11.01.2026).

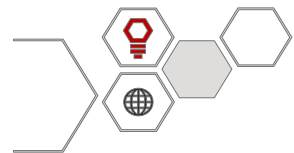
14. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення: 11.01.2026).

15. Про Службу безпеки України : Закон України від 25.03.1992 № 2229-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#Text> (дата звернення: 11.01.2026).

16. Резнікова О. О. Стратегічний аналіз безпекового середовища України. *Національний інститут стратегічних досліджень* : вебсайт. 08.09.2022. URL: <https://niss.gov.ua/news/statti/strategichnyy-analiz-bezpekovo-ho-seredovyshcha-ukrayiny> (дата звернення: 11.01.2026).

17. Фінансовий контроль : навч.-метод. посіб. / Т. Латковська, М. Сідор, Т. Голоядова. 2-ге вид., доопр. і доп. [Електронне видання]. Одеса : Фенікс, 2023. 136 с.

18. Чередниченко О. Ю. Актуалізація діяльності правоохоронних органів як можливість посилення сектору безпеки і оборони держави в сучасних умовах. *Юридичний вісник*. 2022. № 1. URL: http://yurvisnyk.in.ua/v1_2022/1_2022.pdf (дата звернення: 11.01.2026).

19. Чередниченко О. Ю. Реформування країни як головна стратегія подолання загроз національній безпеці України на сучасному етапі розвитку держави. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2017. № 56. С. 88–96.

20. Чумакова І. Ю. Удосконалення державного внутрішнього фінансового контролю як невід’ємної складової державного управління. *Фінанси України*. 2013. № 11. С. 109–126.